

Ольга РАДЧЕНКО

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
yan.olga1208@gmail.com

Олександр МЕШКО

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка
meshko_o@ukr.net

РОЛЬ КУРСУ «ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА ПРОФІЛЬНОЇ ШКОЛИ» У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАВДАНЬ ПРОФІЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Реформування профільної середньої освіти актуалізує чимало проблем в освітній сфері. Змінюється структура, завдання та основні підходи до її функціонування. У Державному стандарті профільної середньої освіти визначено, що метою цієї ланки освіти є «розвиток особистості здобувачів освіти шляхом утвердження у них української національної та громадянської ідентичності та формування компетентностей, необхідних для їх життєвої стійкості, самостійності, відповідальності тощо» [3]. У цьому контексті актуальним питанням, яке необхідно вирішити до початку повноцінного функціонування нової профільної школи, є підготовка педагогічних кадрів, здатних до реалізації її основних завдань.

Експерти освітньої галузі, характеризуючи педагогів, які працюватимуть у закладах профільної освіти, зазначають, що «це мають бути вчителі з доброю підготовкою, готові викладати поглиблені, інтегровані курси й виходити за межі освітньої програми, що є зараз» [5]. У Професійному стандарті вчителя нового покоління [4] представлена цілісна рамка компетентностей, якими має володіти вчитель Нової української школи.

З урахуванням вимог реформування вітчизняної профільної середньої освіти у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка в частині фахової підготовки майбутніх педагогів – здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти викладається курс «Психологія і педагогіка профільної школи». Метою та основними завданнями цього освітнього компоненту є: формування здатності майбутніх учителів до цілісного й системного розуміння психолого-педагогічних проблем становлення особистості та професійної підготовки здобувачів освіти в умовах профільного закладу освіти; комплексний підхід до організації і здійснення освітнього процесу у закладі освіти; пізнання психологічних закономірностей і умов ефективності процесу профільної освіти; формування досвіду

самооцінки та самоаналізу педагогічних явищ і ситуацій, уміння моделювати освітній процес у закладі освіти; набуття навичок міжособистісної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу; створення умов для здобуття освіти із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних засобів та технологій; сприяння в особистісно-професійному зростанні та саморозвитку майбутніх фахівців. Ці завдання комплексно розв'язуються у процесі вивчення двох взаємопов'язаних модулів означеного курсу – «Психологія профільної школи» та «Педагогіка профільної школи».

Важлива суперечність, яку необхідно розв'язати для успішної реалізації реформи і на яку ми звертаємо увагу під час вивчення курсу, – це суперечність між можливостями класно-урочної системи, яка домінує у нашій сучасній школі, та необхідністю забезпечення здобувачам «індивідуальної освітньої траєкторії». Науковці акцентують увагу, що в цих умовах саме «технологія формування індивідуальної освітньої траєкторії учнів профільної школи» покликана «забезпечити особистісно орієнтовану модель навчання старшокласників, що сприяє всебічному розвитку здібностей учнів профільної школи, створює умови для їхньої професійної орієнтації» [1, с. 62].

У процесі опанування змісту означеного нами курсу майбутні магістри ґрунтовно аналізують основні концептуальні засади функціонування профільної школи, без розуміння та усвідомлення яких неможливе впровадження нових підходів. На наше переконання, майбутні педагоги, які працюватимуть у цій ланці освіти, повинні розуміти, що профільна середня освіта ґрунтується насамперед на принципах глибокої індивідуалізації та диференціації навчання. Утвердження цінності особистості, визнання її права на саморозвиток та вияв здібностей і потреб забезпечується упровадженням компетентнісного, аксіологічного, особистісно орієнтованого, діяльнісного та акмеологічного підходів.

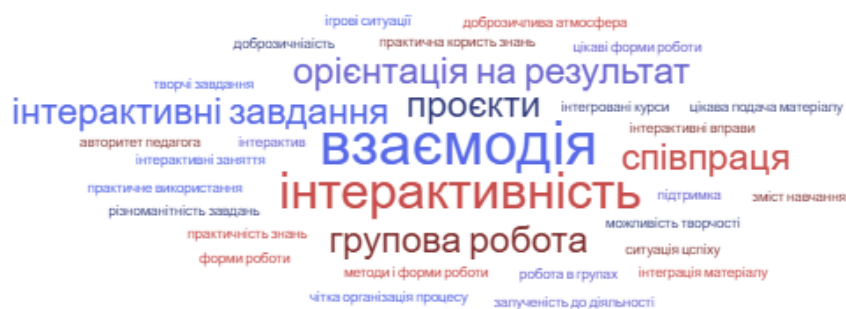
У Державному стандарті визначено два спрямування профільного навчання: академічне (орієнтація на продовження навчання на вищих рівнях) та профільне (орієнтація на ринок праці). Вони реалізуються за дев'ятьма освітніми галузями (мовно-літературна; математична; природнича; технологічна; інформатична; соціальна і здоров'язбережувальна; громадянська та історична; мистецька; фізична культура) з обов'язковою інваріантною та варіативною складовою (в межах профілю і поза профілем). Науковці звертають увагу і на те, що залежно від освітніх потреб кожний з освітніх компонентів може викладатися у двох варіантах: 1) як окремий навчальний предмет на одному з двох рівнів оволодіння – базовому чи поглибленому; 2) як інтегрований курс, що охоплює кілька галузей знань чи навчальних предметів [2, с. 5]. Це ще раз актуалізує проблему підготовки фахівців, які зможуть читати не лише обов'язкові предмети на базовому чи поглибленому рівнях, а й спецкурси, інтегровані курси тощо.

Майбутні педагоги, окрім підготовки до реалізації змістової складової, повинні бути здатними забезпечити процесуальний аспект навчання, володіти інструментарієм, який допоможе реалізувати завдання профільної школи.

Вважаємо, що активне та інтерактивне навчання – це ті засоби, які дають змогу максимально врахувати потребу сучасних здобувачів освіти в залученості до процесу навчання, наданні можливостей для самовираження та вибору.

Проведене нами опитування магістрантів засвідчило, що найбільш дієвими і доцільними засобами для мотивування і підвищення інтересу учнів профільної школи до навчання вони вважають, передусім, використання інтерактивних методів, методів групової роботи, інтегрованих курсів, залучення школярів до виконання проєктів тощо (рис. 1).

Що найбільше, на Вашу думку, мотивує і зацікавлює учнів до навчання:

Рис. 1. Відповіді здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти щодо засобів мотивації учнів профільної школи до навчання

Інтерактивні методи навчання вдало використовуються на практичних заняттях з курсу «Психологія і педагогіка профільної школи» та поєднуються з використанням цифрових платформ (Wordwall, Padlet, Mentimeter, Learningapps, Canva), роботою з AI, мікровикладанням, представленням фрагментів інтегрованих занять, розігруванням і аналізом психолого-педагогічних ситуацій, моделюванням. Важливо на етапі професійної підготовки формувати готовність майбутніх фахівців до використання інтерактивних методів та цифрових платформ та здатність інтегрувати ці компетентності в освітній процес.

Отже, реалізація змісту та завдань курсу «Психологія і педагогіка профільної школи» відіграє важливу роль у фаховій підготовці майбутніх учителів, що є необхідною умовою успішного упровадження реформи профільної середньої освіти в нашій країні. Майбутні вчителі – здобувачі другого (магістерського) рівня вищої освіти у процесі вивчення курсу не лише пізнають психолого-педагогічні закономірності й умови ефективності процесу профільної освіти, але й оволодівають уміннями здійснювати конструктивну

міжособистісну взаємодію, моделювати освітній процес у закладі профільної освіти із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій навчання.

Список використаних джерел

1. Алексеева С. Технологія формування індивідуальної освітньої траєкторії учнів профільної школи. *Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)*. 5(5) 2021. С. 58–68. URL : <http://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729321> (дата звернення 22.12.2025).

2. Кремень В. Г., Топузов О. М., Ляшенко О. І. та ін. Профільна середня освіта: концептуальні засади для Нової української школи. *Вісник НАПН України*. 2023, 5(2). С. 1–8. DOI: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2023.5201> (дата звернення 20.12.2025).

3. Про затвердження Державного стандарту профільної середньої освіти (Документ 851-2024-п, набирає чинності, поточна редакція – Прийняття від 25.07.2024). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-2024-%D0%BF#Text> (дата звернення 21.12.2025).

4. Професійний стандарт учителя нового покоління. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/40007/1/Linnik_O_PSVPSH.pdf (дата звернення 20.12.2025).

5. Профільна, сучасна та автономна. Якою може й має бути старша школа в Україні. URL : <https://mon.gov.ua/news/profilna-suchasna-ta-avtonomna-yakouy-mozhe-y-mae-buti-starsha-shkola-v-ukraini> (дата звернення 21.12.2025).